פה: המגרש פרק תשיעי גיטין

רבי יהודה **אומר ספר** תירוכין ואגרת שבוקין. נספרים לא היה כתוב גט פטורין וכגמרא נמי כי קאמר ולורכיה לוי"ו דתירוכין ולוי"ו דשיבוקין לא קאמר לוי"ו דפטורין ומיהו בפ"ק דנדרים (דף ה:) כתיב בספרים נמי גט פיטורין ומלחה ההכא נמי גרסינן ליה דהא ספר כריתות מתרגמינן פיטורין וגם בגיטין רגילין לכותבו: **אע"ג** דלא כתב ודן מוכחא מילתא דבהאי גיטא מינרשה ליה. הכא משמע דפליגי בודן וכרים נדרים משמע דפליגי במיגאי דלרבנן הויין ידים ואע"ג דלא כתיב מינאי מגורשת דאין אדם מגרש אשת חברו ואומר ר"י דבתרוייהו פליגי ושם מפורש ולא מיקשי לאביי דאמר התם ידים שאינם מוכיחות הויין ידים ובסמוך אמר מגיי לא ליכתוב ודין ומשמע לשופרא דשטרא קאמר הכי: **ולא** ליכתוב איגרת ביו"ד דמשמע איגרא. אע"ג דבאגרת מן הדין אין יו"ד מ"מ מיגרת שהוא לשון גג רגילות לכותבו ביו"ד לפי שאינו כתוב בעברי אבל באגרת שהוא לשון אגרת כתוב בעברי בלא יו"ד כדכתיב (אסתר ט) על כל דברי אגרת הזאת וכן כולם כתובין כן ובסדר מיקון שטרות שכתב הרב ר"י ט"ע כתב ולא ליכתוב אגרת בלא יו"ו דמשמע אגרתא בעלמא שאדם שולח לחברו אלא ואגרת בוי"ו דמשמע דקאי אגיטא ואודן דלעיל:

דתהוייין דתצביין בתלתא יודי"ן. ואומר ר"י שרשה בתיקון גיטין קדמוניס דחמשה יודי"ן לריבי תלתא יודי"ן ביחד בסוף התיבה ואחד הדל"ת ואחד התי"ו דיתיהוייין דיתיצביין וכן כתוב בתיקון שטרות של ה"ר יוסף ט"ע ודי מיהוייין הם שתי תיבות ודי במקום אשר אבל דיתבא על נהר פלוגי הכל תיבה אחת כלומר היושבת ואין לכתוב די יתבא אשר יושבת: **ולורכיה** לוי"ו בו'. ושמא אין צריך להאריך אלא כלומר שלא יעשה קלרה שתהא נראית יו"ד וכן רגל ה"א דלמקן להרמיזן מן הגג שמא אין צריך להרמיז אלא שלא יחבר בגגה ושמא צריך להאריך הווי"ן ולהרמיז רגל הה"א שלא יטעו העולם בזה והגו להאריך ולהרמיז ומיהו ודאי דאין הגט פסול אם לא האריכן וכן הה"א של מהך אם לא הרמיזה יותר מדאי ומעשה בגט שלא היה ניכר היטב כין וי"ו ליו"ד שנא לפני רבינו אליעזר והבינה תיקון דלא חכים ולא טיפש לקבלות אותה התיבה בדאמר מגמות גבי תפילין (דף כט:) זיל אייתי תיקון דלא חכים ולא טיפש מי קרי ייהרג הוא ויהרג כשר מי לא ייהרג הוא ופסול: מן מיומא דנן לאפוקי מדרבי יוסי דאמר [מ]זמנו של שטר מוכיח עליו ולעלם לאפוקי

רבי יהודה אומר ודן [א]דיהוי ליבי מינאי ספר תירוכין ואגרת שבוקין וגט פטורין למהך להתנסבא לכל גבר דיתצביין [ב]גופו של גט שחרור הרי [ג]את בת חורין הרי את לעצמך: **גמ'** [ד]פשיטא [ה]אמר לה לאשתו הרי את בת חורין לא אמר ולא כלום [ו]אמר לה לשפחתו הרי את מותרת לכל אדם לא אמר ולא כלום אמר לה לאשה הרי את לעצמך מהו לגמרי קאמר לה או למלאכה קאמר לה א"ל רבינא לרב אשי ת"ש דתנן [ז]גופו של גט שחרור הרי את בת חורין הרי את לעצמך ומה עבדא דקני ליה גופיה כי א"ל הרי את לעצמך קני גופיה אשה דלא קני גופה [ח]לא כ"ש א"ל רבינא לרב אשי א"ל לעבדו אין לי עסק בך מהו א"ל רב חנין לרב אשי ואמרי לה רב חנין מחוזנאה לרב אשי ת"ש [ט]דתניא [י]המוכר עבדו לעובד כוכבים יצא לחירות וצריך גט שחרור מרבו ראשון אמר רבן שמעון בן גמליאל בד"א שלא כתב עליו אונו אבל כתב עליו אונו זהו שחרורו מאי אונו אמר רב ששת דכתב ליה לכשתברח ממנו אין לי עסק בך: ר' יהודה אומר ודן דיהוי ליבי מינאי ספר תירוכין ואגרת שבוקין: במאי קמיפלגי רבנן סברי [יא]ידים שאין מוכיחות הויין ידים ואף על גב דלא כתב לה ודן מוכחא מילתא דבהאי גיטא קא מגרש לה ור' יהודה סבר ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים וטעמא דכתב לה ודן דמוכחא מילתא דבהאי גיטא קא מגרש לה אבל לא כתב לה ודן אמרי בדיבורא גרשה ושטרא ראיה בעלמא הוא אמר אביי האי מאן דכתב גיטא [יב]לא לכתוב ודין דמשמע ודין אלא ודן [יג]ולא לכתוב איגרת דמשמע איגרת אלא אגרת [יד]ולא לכתוב לימהך דמשמע לי מהך [טו]ולא לכתוב למחך דמשמע כי חוכא [טז]דיתיהוייין דיתיצביין תלתא תלתא יודי"ן דמשמע תהויין ותצביין [יז]ולורכיה לוי"ו דתירוכין ולוי"ו דשבוקין דמשמע תריכין ושביקין [יח]ולורכיה לוי"ו דכדו דמשמע וכדי [יט]ולא ליכתוב לאיתנסבא דמשמע לא יתנסבא אלא להתנסבא איבעיא להו בעינן ודן או לא בעינן ודן תא שמע [כ]דאתקין [כא]רבא בגיטי איך פלניא בר פלניא פטר ותריך ית פלוניתא אינתתיה דהות אינתתיה מן קדם דנא מיומא דנן ולעלם ואילו ודן לא קאמר ולטעמיך כולהו מי קאמר אלא בעינן ודן [כב]הכא נמי בעינן: **דתן ולעלם לאפוקי מדר' יוסי דאמר.** אין צריך לכתוב מהיום בגט דסביב מרע דומנו של שטר מוכיח עליו ולא הוי כגט לאחר מיתה לכך תקון רבא בכל הגיטין להיות הסופרים רגילין בו ואע"ג דקיימא לן כר' יוסי בעינן לאפוקי נפשין מפליגתא שילא הדבר בהיתר ולא יצא שם פסול ממשפחות ישראל: לאפוקי

ודן די יהוי ליבי מינאי כו'. וזה הספר אשר יהיה ליך מאתי: **ספר תירוכין ואגרת שבוקין.** שצריך להוכיח בתוכו שעל ידי ספר זה הוא מגרשה: **גמ' אמר לה לאשתו.** לכתוב בגיטה הרי את בת חורין ולא כתב בו הרי את מותרת לכל אדם: **לא אמר כלום.** דלא שייך בגירושין לשון חירות דבת חורין היא קודם לכן: **אמר לשפחתו הרי את מותרת לכל אדם לא אמר כלום.** דלגבי מלאכה לא אפקה מייניה וכיון דשפחה היא ושם שפחה עליה לא משחרית נמי לכן חורין: **יצא לחירות.** אע"פ שקנסוהו לפדותו עד עשרה בדמיו לא יתעבד לו עוד: **ונריך גט שחרור.** להחירו בכתב ישראל: **שלא כתב עליו אונו.** שטר כשמכרו לעובד כוכבים: **לכשתברח ממנו.** מן העובד כוכבים אם תוכל להמלט מן העובד כוכבים. אלמא אין לי עסק בך לשון חירות הוא: **ידים שאין מוכיחות.** בית (א) אתיקה לדבר לאמה בו ולומר הוכיח שעל ידי ספר זה גירשה אפ"ה הוי בית יד ואמרינן מדכתב גט ויהיב גלי דעתיה דבהאי גיטא גירשה: **כדיבורא.** דאמר לה בשעת המיתה הרי את מותרת לכל אדם: **ראיה בעלמא הוא.** להיות בידה לעדות בכל אשר תלך להראות שהיא פנויה: **לא לכתוב ודין.** דמשמע דין הוא שאגרשך אבל אם אינו דין עלי שאגרשך לא תתגרשי: **ולא לכתוב איגרת.** שיכוקין ביו"ד דמשמע איגרת לשון גג: **ולא לכתוב לימהך להתנסבא לכל מאן דייתיליגיין.** דמשמע לי מהך לי תהי מספר הזה ואילך: **אלא למהך.** בלא יו"ד: **ולא לכתוב למחך.** צריך שיבדיל רגלו של ה"י שיהיה אויר בין רגלו לגגו דלא ליתמוי כתי"ת: **דמשמע למחך.** לשמח כלומר מלאכת אני בין כי מוכא: זהו טופס הגט פטורת יתיכי ליכי אתת פלוגית בת פלוגי דהויית אינתתי מקדמת דנא וכדו פטורית ושבקית ותרוכית יתיכי די תהויין רשאה ושלטאה בנפשייכי למהך להתנסבא לכל מאן דיתיליגיין ואינש לא יתמי בידייכי מן יומא דנן ולעלם ודן די יהוי ליכי מיגאי גט פטורתן וספר תירוכין ואגרת שבוקין כדת משה וישראל: **די מיהוויין.** רשאה ליסדי ביה מלאת יודי"ן לרופין דיקרי די מיהוויין דאי לא שדיא ביה אלא תרין יודי"ן מיתקרי די [כג]דהויין נשין דעלמא. וכן די מיליגיין דכי כתב תלתא יודי"ן משמע שאתה רשאה להנשא לכל מי שתרצה: **ולורכיה לוי"ו דתירוכין.** יתריך ווי"ו שבספר תירוכין ווי"ו שבאגרת שבוקין דאי לא אתריך ליה מיתחז כיו"ד משמע ספר תריכין גרושות דעלמא ושביקין אגרת נשים עזובות דעלמא ואלא שלה הוא: **ולורכיה לוי"ו דוכדו.** פטורית יתיכי וי"ו האתרוגה מתריך שלא יראה כיו"ד דאי לא אתריך ליה משמע (ג) וכדי כלומר בולא כלום בתין ספר כמו כדי נסבה (ר"ה דף ה.) [כד]וכמו ואמרי לה כדי שם חכם (ב"מ דף ב.): **ולא לכתוב לאיתנסבא.** בתלף אלא להתנסבא בה"א שמא ירחיק לא מן יתנסבא ומשמע לא יתנסבא לא תנשא: **מי בעינן.** כלומר הלכה כר"י או כרבנן: **כולהו מי קאמר.** כל שאר דברים הנכתבים בגט כגון די תיהויין וכו' מי הזכירם רבא בתקנה זו: **אלא.** אע"ג דלא אזכריתו רבא בעינן דלכתביתו: **בכא נמי.** ודן בעינן. ומיהו רבא לא הוסיף לתקן אלא אלו כדמפרש ואזיל: **מן יומא דנן ולעלם לאפוקי מדר' יוסי דאמר.** אין צריך לכתוב מהיום בגט דסביב מרע דומנו של שטר מוכיח עליו ולא הוי כגט לאחר מיתה לכך תקן רבא בכל הגיטין להיות הסופרים רגילין בו ואע"ג דקיימא לן כר' יוסי בעינן לאפוקי נפשין מפליגתא שילא הדבר בהיתר ולא יצא שם פסול ממשפחות ישראל: לאפוקי

מצחק אני כך ואונקלוס תרגם בסודם אל תבא נפשי ברזהון לא הות נפשי באיתכנשותהון במתן הילכך ה"א מבואר [ולא] יכתוב לאיתנסבא באל"ף דמשמע לא יתנסבא אלא בה"א: דתיצביין דתיהויין בתלתא יודי"ן פי' שאם יכתבם בשני יודין משמע די ההויין על נשים דעלמא וכן דתצביין. אבל השתא דכתיבי בתלתא יודין דתיהויין דתצביין. ולאורוכיה לוא"ו דתירוכין דשיבוקין דאי לאו משמע תריכין שביקין נשים דעלמא ולאורוכיה לוא"ו דוכדי דאי לאו משמע וכדי כלומר ולא כלום כמו כדי נסבה. נגמר הגט ותקונו [נאן חסר נגה"ן] איבעיא להו מיבעיא ודן אי לא פי' הלכה כר' יהודה או כחכמים. ת"ש דאתקין רב בגיטין איך פלוני בן פלוני פטר ותריך ית פלניתא ביהודית אינתתי מן קדמת דנא מן יומא דין ולעלם ואילו ודן לא קאמר ולשעמיך כולהו מי קאמר אלא בעיא ה"נ בע' עיין ברש"י פ"ק דקידושין דהויא פלוגתא דאביי ורבא דאביי אמר דידים שאין מוכיחות הויין ידים ורבא אמר לא הויין ידים והוכחתי בפ"ק דערדים דבתרתי פליגי ר' יהודה ורבנן פליגי בודן ופליגי נמי במיגאי. מיומא דין לאפוקי מדר' יוסי דאמר זמנו

עין משפט נר מצוה

א (מיי' פ"ד מהלי' גירושין הי"ב טוש"ע אה"ע סי' קכו סעי' יא יב מגי-המ)
ל ב מיי' פ"ה מהלי' עבדים הלכה ג סמג עשין פז טוש"ע י"ד סי' רסז סעיף מג:
לא ג מיי' פ"ז מהלי' גירושין הלכה ד סמג עשין ג טוש"ע אה"ע סימן קלו סעי' ד:
לב ד מיי' פ"ה מהלי' עבדים הלי' ג סמג עשין פז טוש"ע י"ד סימן רסז קלו סעיף מג:
לג ה מיי' פ"ח מהלי' גירושין הלי' ד סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן קלו סעיף ד:
לד ו מיי' פ"ח מהלי' עבדים הלי' ח סמג עשין פז טוש"ע י"ד סימן רסז סעיף מג:
לה ז מיי' שם סמג שם טור ש"ע שם סעיף ה:
לו ח ט מיי' פ"ד מהלי' גירושין הלי' יג סמג עשין ג טוש"ע אה"ע סימן קכו סעיף ט:
לז י מיי' שם טוש"ע שם סעיף יג:
לח כ מיי' שם טוש"ע שם סעיף יד:
לט ל מיי' שם טוש"ע שם סעיף י:
מ מ נ מיי' שם הלי' יד טוש"ע שם סעיף יח:
מא ס מיי' שם הלי' יג טוש"ע שם סעי' טו:
מב ע פ מיי' שם הלי' יג סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קנד סעיף ה:
מג צ מיי' פ"ב מהלי' זכיה מתנ"ע ה"ו טוש"ע ח"מ סי' רנח סעי' ח):

תוספות רי"ד

את מותרת לכל אדם: רבי יהודה אומר ודן (דיהבי ליך) (דיהוי ליכי) מינאי ספר תירוכין ואגרת שבוקין וגט פטורין למהך להתנסבא לכל גבר דתיצביין. גופו של גט שחרור הרי אתה ב"ת והרי אתה לעצמך. פי' אע"פ שלא כתב בגט אנא פלוני מעיר פלוני פטרת יתיכי פלונית מעיר פלונית אלא דרי את מותרת לכל אדם כלאחר הרי גט כשר שאינו כותב כל זה אלא שיהא ראיה בידה היום מחר שבעלה גרשה אבל אם העדים מעידים שהוא כתב זה הגט ונתנו לה אע"פ שאין שם שטר ושמה שם עירו ושם עירה כשר הוא לא מיפסיל אלא בשינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה דהתם אע"פ שהעדים מעידים שהוא נתנו לה אינו כלום מפני שהוא מוריף מתוכו והרי חפסא בעלמא אבל אם לא כתב שם לא שמו ולא שמה הכי נמי רכשר [1] בעדות הערים וה"ה נמי אם כתב בגט לשון אחר של גירושין כשר הוא דאמרינן בפ"ק דקידושין נתן לה גט ואמר הרי את משולחת הרי את מגורש הרי את מותרת לכל אדם הרי זו מגורשת והאי אמר לה כתב לה הוא פירושו ומגורשת הרי המורה בהלכתין גבי אמר לה לאשה הרי את לעצמך שהוא כתב לה והכי נמי אם כתב לה אני פלוני גירשתי פלונית אנתתי אע"פ שלא כתב שם הרי את מותרת לכל אדם גט כשר הוא ומבואר יותר מהרי את מותרת לכל אדם דכתיבנן לקמן חמשה שכתבו כלל בתוך הגט איש פלוני מגרש את פלונית ופלונית והערים מלמטה כולן כשרים ויעקן לכל אחד ואחד: תי"ל דהא דכתבינן בגט וכדו פטורת ושבקית יתיכי דיתהויין רשאה ושלטאה בנפשיכי למהך להתנסבא לכל גבר דתיצביין אינו מגופו של גט אלא רוחא דלישנא הוא שאילו היה מגופו של גט שוב לא היה צריך לו עוד והרי אם מותרת לכל אדם ואע"ג דאמרינן לקמן לא ליכתוב (למהך) ולא לאתנסבא ותהויין ותצביין בתלתא יודין ולאורכיה לוי"ו דוכדו ותירוכין ושיבוקין הכל הם רוחא דלישנא ולא גופו של גט שאע"פ שלא כתבם כלל הגט כשר בהרי את מותרת לכל אדם לבדו ומאי דאמרינן לקמן במאי דאתקין רב איך פלוני פטר ותריך ית פלונית [אינתתיה] דהות אינתתי מן קדמת דנא מן יומא דין ולעלם ואמרינן לטעמיך כולהו מי קאמר אין מתרונו על דיתהויין וכו' בדמפרש המורה אלא על והרי את מותרת לכל אדם אבל לעולם כל מה שכותבין וכדו פטורת וכו' הכל יתר ורוחא דלישנא הוא ורי לנו בהרי את מותרת לכל אדם בלבד וכן אם כתב וכדו פטורת וכו' די לנו בזה ושוב אינו צריך והרי את מותרת לכל אדם ואי אמרת לעולם שתי הלשונות צריכים לכתוב למהך להתנסבא מהיתה לישא ותהיה לכל אדם מהיתה לזנות והילכך אם [לא] כתב את שניהם הגט פסול לא תוכל לאומרי דא"כ מאי דבעי בגט' חדין מתונותיך מהו לישאשי ליה מתתי' מדמצריך ליה ליכתוב והרי את מותרת לכל אדם בתר דכתב למהך להתנסבא ש"מ דחדין מתונותיך

מסורת הש"ס

(א) קדושין ו:, (ב) [עם תוספת אתה בן חורין ועי' תי"ש], (ג) שם, (ד) שם:, (ה) שם ונעיל מג: (תוספתא ע"ז פ"ז), (ו) קדושין ה: מגרים ה: טיל סב., (ז) [עי' תוספות ד"ה ט. ד"ה ולאפוקי וכו' מוכח דנרסתם היה רב וכו' תוס' נעיל עב. ד"ה הכי אמר וכו' וע"ע תוס' נעיל נט: ד"ה משום], (ח) [נעיל עב. וש"נ], (ט) נ"ל מהרוין. יעב"ץ. (י) הוי כמו לי נמי.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ידים שאין מוכיחות בית יד אחיזה: (ב) ד"ה ולורכיה לוי"ו וכו' לא מתרץ ליה מדאמר ר"ג לשון המתכ"ם ויהיה משמעו ולורכי כלומר בתנאי אם אפטיר אוקמ עכ"ל:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

תוספות רי"ד (המשך)

פסול אלא לאו שי"מ אינו כותב אלא והרי את מותרת לכל אדם בלבד שמשמע בין בנישואין בין בזנות ולמהך להתנסבא לא צריך אלא ודאי בא' מן הלשונות די וגם במהך להתנסבא כלא הרי את מותרת די וא"ת והלא בחרן מתונותיך איתעקם בתיקו ותיקו דאיסורא לחומרא תשובה הני מילי כשכתב בפירוש חדין מתונותיך אבל מסתמא כי כתב למהך להתנסבא גם לזנות במשמע שהרי חדין מתרומותיך ומירושתיך דאיתוקמו נמי בתיקו לא מפרש להו בגיטא ש"מ דלא קפיד תלמודא אלא היכא דפריש חדין מתרומותיך ומירושתיך אבל בסתמא כשר וה"ה בחדין מתונותיך ור' יהודה דבעי ודן דיהוי ליך מינאי היה מצריך א' מב' לשונות הללו וגם ודן. במאי קמיפלגי רבנן סברי ידים שאין מוכיחות הויין ידים אע"ג דלא כתב לה ודן מוכחא מילתא דבהך גיטא מגרש לה ור' יהודה סבר ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים ושמעא דכתב לה ודן דמוכחא מילתא דבהאי גיטא קא מגרש לה אבל לא כתב לה ודן אמרי בדיבורא גרשה ושטרא ראיה בעלמא הוא אמר אביי האי מאן דכתב גיטא לא לכתוב ודין דמשמע ודין אלא ודן ולא לכתוב איגרת דמשמע איגרת אלא אגרת ולא לכתוב לימהך דמשמע לי מהך ולא לכתוב למחך דמשמע כי חוכא דיתיהוייין דיתיצביין תלתא תלתא יודי"ן דמשמע תהויין ותצביין ולורכיה לוי"ו דתירוכין ולוי"ו דשבוקין דמשמע תריכין ושביקין ולורכיה לוי"ו דכדו דמשמע וכדי ולא ליכתוב לאיתנסבא דמשמע לא יתנסבא אלא להתנסבא איבעיא להו בעינן ודן או לא בעינן ודן תא שמע דאתקין רבא בגיטי איך פלניא בר פלניא פטר ותריך ית פלוניתא אינתתיה דהות אינתתיה מן קדם דנא מיומא דנן ולעלם ואילו ודן לא קאמר ולטעמיך כולהו מי קאמר אלא בעינן ודן הכא נמי בעינן: מיומא דין לאפוקי מדר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו ולעלם לאפוקי

ג) עי' כתב"ש רפ"ג דמכילתין שכתב דבפ"ד הולק ע"ז וכתב דאם אינו נכתב בגט שם הלים והאמה פסול והכנים הם ממנרים דאוריתא וכ"ה נפ"ו בה' גיטין סימן תפ"ו ועי"ש.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com